

Täysistunto

Tiistai 24.9.2019 klo 14.01—18.03

4. Hallituksen esitys eduskunnalle kirkkolaiksi

Hallituksen esitys HE 19/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen:

Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto. Asian käsittely keskeytettiin 20.9.2019 pidetyssä täysistunnossa. Nyt keskustelu sitten jatkuu tästä aiheesta.

Keskustelu

17.46 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Käytin varsinaisen puheenvuoroni jo siinä aiemmin keskeytetyssä istunnossa. Palaan siihen sen verran, että tuon keskustelun kuluessa varapuhemies Eerola huomautti minua Raamatun tuomisesta puhujapöytäntöön, ja toki otan nöyrästi puhemiehen nuhteen vastaan mutta haluan kuitenkin omaksi puolustukseksi vielä todeta sen, että tarkoitukseni ei ollut käyttää tuota kirjaa havaintovälineenä vaan nimenomaan konkreettisenä tukiaineistona, koska siteerasin tuota kirjaa tuossa yhteydessä.

Mutta sitten, puhemies, haluan vielä nostaa esiin sen seikan, mistä käytiin jonkin verran keskustelua jo siinä aiemmin eli kirkon ja valtion suhteista. Meilläähän ei ole enää ollut pitkiin aikoihin, vuosikymmeniin valtionkirkkoa, mutta kyllä kirkolla ja valtiolla on edelleenkin omat erityissuhteensa. Ja juuri tämä kirkkolain säätämistäjärjestys, se, että ylipäänsä eduskunnassa keskustellaan kirkkolaista, on yksi esimerkki siitä. Toki sitten toinen esimerkki on tämä valtiovallan oikeus säätää kirkollisverotuksesta, sitten toisaalta myös seurakuntien hautaustoimeen ja väestökirjanpitoon liittyvät tehtävät, sekä nostan esiin myös koululainsäädäntöön sisältyvän, oppilaan oman uskonnon mukaisen uskonnonopetuksen ja samoin sotilassielunhoidon Puolustusvoimissa ja vankilassielunhoidon vankiloissa.

Nyt on käyty keskustelua julkisuudessa tästä oman uskonnon opetuksesta — joka muuten mainitaan myös tässä hallituksen esityksessä esimerkkinä näistä valtion ja kirkon erityissuhteista — ja itse toivon sitä, että jatkossakin ymmärrettäisiin tuon oman uskonnon opetuksen merkitys. Se on vähän kuin äidinkieli. Jotta kykenee opiskelemaan muita kieliä, on tärkeä osata sitä omaa äidinkieltään, ja samalla tavalla uskonnollisen lukutaidon kannalta on tärkeää tutustua siihen omaan uskonperintöönsä. Haluan myös puolustaa vankilassieluhoitoa samoin kuin sotilassieluhoitoa, näiden molempien tulevaisuus on aina ollut aika ajoin uhattuina, mutta toivon, että niiden merkitys ja arvo tunnustettaisiin ja ymmärrettäisiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2019 vp

17.49 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin puheenvuorollani ensisijaisesti ehkä kiittää entistä arkkikiispaan Kari Mäkistä. Hän todella avasi minulle lähimmäisenrakkautta käytöksellään, ja hän ohjasi suomalaista kirkkoa sellaiseen suuntaan, että minulle valkeni, mikä lähimmäisenrakkaus on parhaimmillaan. Se, miten Kari Mäkinen sen havainnollisti toiminnallaan, näyttäytyi sellaisena, että jokainen ihminen on lähimmäinen riippumatta tämän ihmisen uskosta tai taustasta tai seksuaalisesta suuntauksesta. Ja se näkyi kaikessa sellaisessa arjen toiminnassa, johon itse saatoin sitten osallistua. Se näkyi erityisesti silloin, kun Suomeen tuli paljon turvapaikanhakijoita, muistan, että kun moni heistä jäi kodittomaksi, niin silloin kirkko todella kirkasti tämän lähimmäisenrakkauden merkitystä avaamalla kirkonovia näille ihmisille. Kirkkojen ovet ovat edelleen näille ihmisille auki riippumatta siitä, mikä näiden ihmisten uskontokunta tai uskonnollisuus ylipäänsä on. Ja näistä siis kiittäminen silloiselle ja nykyiselle kirkolle.

Nyt sitten tästä valtion ja uskonnon välisestä suhteesta voin sanoa, sen perusteella, mikä on kokemukseni Lähi-idästä ja Lähi-idän konflikteista — ja ehkä sen vuoksi osittain minut äänestettiin myös eduskuntaan — että siinä vaiheessa, kun Irakin perustuslakiin kirjattiin, että ei voi säätää lakeja, jotka olisivat ristiriidassa islamin opetusten kanssa, niin itse islam monien Irakin kansalaisten silmissä kärsi inflaatiota, koska kun valta uskonnosta tavallaan annettiin maallistuneiden tai maallisten lainsäätäjien käsiin, niin kansalaiset huomasivatkin, että tästä uskonnosta tuli väline, jota nämä lainsäätäjät käyttivät silloin, kun he halusivat omia etujaan tai muita etuja ajaa, ja käyttivät sitä tässä valtion rakenteissa. Ja silloin itse islam ja muslimit Irakin sisällä kärsivät tästä, sillä korruptio oli sitten se toinen asia, jossa tätä uskontoa, uskonnollista lakia käytettiin. Ja siksi koen, että on erittäin tärkeätä, että me Suomessa pystymme vahvasti erottelemaan kirkon ja valtion, sen vuoksi, että valtion kuuluu olla se astia, se paikka, joka antaa sijaa ja tilaa jokaiselle kansalaiselle riippumatta siitä, kuka tämä kansalainen on tai mikä hänen taustansa [Puhemies: Aika!] tai muu asiansa on. [Puhemies: Aika!] Ja vain tällä me pitäisimme huolta...

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Puheenvuoroa voi tulla jatkamaan täältä pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Ja siksi olisi erittäin tärkeätä, nimenomaan tästä Irakin tilanteesta oppineena, nimenomaan erottaa uskonto ja valtio, ja näin Suomessa on toimitukin, ja tämä on ollut se suunta. Valtio on todella se astia, johon kuuluu kaikki ihmiset. Ja siitä kirkosta, jonka minä tunnen, sillä rajallisella tiedolla, joka minulla on, se lähimmäisenrakkaus, jota minä olen nähnyt kirkon harjoittavan viime vuosina, niin sen perusteella minä koen, että se on se tärkein oppi, minkä kirkko on jättänyt tai voi jättää tälle valtiolle, että todella valtiosta tulee se astia, se paikka, joka kuuluu jokaiselle ihmiselle, jossa jokainen ihminen tuntee olevansa yhdenvertainen ja arvostettu. Sen enempää, minusta, uskontoa ja valtiota ei pidä sekoittaa. — Kiitoksia.

17.54 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat ja muut kuulijat! Kiitos edustaja al-Taeelle hyvästä pohdinnasta luterilaisen kirkon lähimmäisenrakkaudesta ja sen konkreettisista toimenpiteistä. Oma puheenvuoro on lyhyt ja liittyy aiemmin käytettyihin puheenvuoroihin.

Kirkko päättää oman autonomiansa puitteissa kirkkolain sisällöstä, ja eduskunta vahvistaa lain. Täällä on keskusteltu myös lain tulkinnasta ja siteerattu Raamattua, ja siksi ajatte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2019 vp

len, että on hyvä tähän keskusteluun tiedoksi todeta myös se, että kirkko juuri tuon oman autonomiansa puitteissa on päättänyt olla asettamatta mitään rajoituksia vihittävien sukupuolelle. Luterilainen kirkko tunnustaa kyllä kirkkolain mukaan Raamattuun perustuvaa uskoa, mutta ei kirkkolain perusteella erityisesti mitään tiettyä Raamatun tulkintaa.

Lakiesitys tarjoaa mielestäni hyvän pohjan kansankirkkomme toiminnalle. Se nykykaistaa kirkkolakiamme monilta kohdilta, joita täällä on jo hyvin esitelty, ja lisäksi se lisää seurakuntalaisten osallisuusmahdollisuuksia. Etenkin lasten ja nuorten asema huomioidaan aikaisempaa paremmin.

17.55 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! On ilahduttavaa huomata, että evankelisluterilaisen kirkkomme kirkkolakia uudistetaan. Edellisestä onkin aikaa jo 26 vuotta. Nyt on päivityksen aika.

Yhteiskunta on muuttunut kuluneiden vuosikymmenten aikana. Erityisen merkittävää uudistuksessa on osa, missä kirkkojärjestyksen ja kirkkolain suhdetta yhdenmukaistetaan. Me, ketkä olemme joutuneet työssämme käyttämään molempia, tiedämme olemassa olevan tulkinnan ristiriidan. Vanhassa järjestelmässä kirkkolaisissa viitataan informatiivisesti kirkkojärjestykseen. Uudessa esityksessä kirkkojärjestys noudattaa pitkälti samaa rakennetta ja lukujakoa kuin kirkkolaki. Tämä siis selkeyttää myöskin tulkintaa. Lain uudistamisen tavoitteena on vähentää yksityiskohtaista sääntelyä erityisesti kirkkolaisissa, ja samalla uudistus yksinkertaistaa ja johdonmukaistaa hallintoa koskevaa sääntelyä. Uudistuksessa hallintoa kevennetään purkamalla myös alustusmenettelyä, mikä tarkoittaa päätöksen saattamista ylemmän viranomaisen tai oikeusasteen tarkastettavaksi — näin siis myös byrokratiaa vähennetään. Resursseja voidaan paremmin suunnata ihmisten kohtaamiseen ja yhteen kirkon ydintehtävään eli lähimmäisen tukemiseen.

Kirkon merkitys ei ole kadonnut mihinkään, vaikka jäsenmäärä on laskenut huolestuttavastikin viime vuosina. Kirkon pitää uudistua, ja tulossa oleva kirkkolain uudistus omalta osaltaan edesauttaa sitä. Kirkko ei vain tee kirkkollisia toimituksia ja jumalanpalveluksia, vaan paljon muuta, mikä aina ei näy arjessa. Kirkkolain ensimmäisessä pykälässä mainitaan yhtenä tehtävänä lähimmäisenrakkauden toteuttaminen. Epävarmassa maailmassa kirkolla on tilausta. 2 000 vuotta sitten pidettiin huolta heikommassa asemassa olevista, ja yhä edelleen kirkko toimii heikomman puolustajana. Kirkko ja sen työntekijät kykenevät rinnalla kulkijan osassa tukemaan meitä eri elämäntilanteissa ja kriiseissä.

Kirkon sanoma ei siis ole mitenkään vanhentunut, päinvastoin se on tänään ajankohtaisempi kuin koskaan. Ihmisten pahoinvointi ja syrjäytettyinä oleminen ovat kasvaneet yhä enemmän viime aikoina. Siksi merkittävää uudistuksessa onkin, että nyt pyritään parantamaan myös seurakuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Ehdotuksella tuettaisiin siis toiminnan muuttamista työntekijäkeskeisyydestä seurakuntakeskeisyyteen. Kirkolle vapaaehtoistoiminta on aina ollut merkittävässä roolissa. Nyt uudistuksella pyritään siihen, että vapaaehtoistoiminta voimistuisi entisestään. Ajatus siitä, että seurakuntalaisten rooli muuttuisi ennemminkin kohteista toimijoiksi, on kieltämättä haastava, mutta kannatettava. Tällä haetaan nimenomaan lisääntyvää yhteisöllisyyttä. Erityisesti pienissä ja taloudellisesti hankalassa tilanteessa elävien seurakuntien elinvoimaisuutta voidaan näin parantaa. Vapaaehtoistoiminnan rooli tulee jatkossakin kasvamaan jo sen vuoksi, että väestö vanhenee. He tarvitsevat auttavia käsiä ja myös korvia, ja samanaikaisesti hyväkuntoisten eläkeläisten määrä kaiken aikaa kasvaa, ja silloin myöskin heille tarjoutuu mahdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2019 vp

lisuus osallistua vapaaehtoistoimintaan. Useat seurakunnat tiedostavat tämän mahdollisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että uudistuksella on edellä esitettyjen lisäksi myös vaikutuspintaa lapsiin ja nuoriin. Erityisesti heidän mielipiteidensä saattaminen seurakuntapäätäjien tietoon helpottuu, ja näin hekin myöskin pääsevät entistä paremmin vaikuttamaan seurakuntien asioihin. Uudistus edesauttaa myös enenevässä määrin siirtymistä sähköisiin kokouksiin ja päätöksentekomenettelyihin. Esitys on hyvä ja suotava. Kuten todettua, se on pääasiassa lainsäädäntötekniinen, eikä siihen sisälly kirkon ja valtion suhteita koskevia muutoksia. Esitys on myöskin kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen. — Kiitoksia.

18.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja al-Tae puhui kauniisti täällä lähimmäisenrakkauden periaatteesta, joka toivon mukaan kirkon toiminnassa ja kristittyjen toiminnassa näkyy. Nimittäin myös tässä käsiteltävässä kirkkolaissa, 2 §:ssä, todetaan se, että kirkko julistaa Jumalan sanaa ja toimii kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. Eli se on aivan laissakin säädetty kirkon tehtävä.

Haluan vielä todeta, että uskonnonvapaus on todellakin tärkeä periaate ja oikeus sekä uskontokunnille, kirkoille että myös yksilöille. Eli jokaisella tulee olla oikeus harjoittaa uskoa, kuulua uskonnollisiin yhdyskuntiin, myös erota niistä tai luopua uskosta. Eli kaikki tämä on uskonnonvapautta, ja luterilaisuuteenhan kuuluu hyvin oleellisesti juuri tämä hengellisen ja maallisen regimentin erottaminen, mikä mielestäni toteutuu siinä, että kirkko ja valtio ovat riittävän erillään toisistaan.

Täällä edustaja Inka Hopsu käytti puheenvuoron, johon haluan vielä kommentoida sen verran, että todellakin kirkkohan toteuttaa autonomiaansa ja opillisia näkemyksiään sekä kirkolliskokouksen että piispainkokousten päätösten kautta. Kirkolliskokoukset ja piispainkokoukset ovat useaan kertaan todenneet sen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen instituutio. Tämä on myös kirkolliskokouksen hyväksymässä kirkkokäsikirjassa ja siihen sisältyvässä vihkikaavassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.